

Enerji Fiyatları AKP Döneminde 3 Kat Arttı... TÜRKİYE ENERJİ ZAMLARINDA DÜNYA ŞAMPİYONU

EMO İzmir Şubesi Yönetim Kurulu, 26 Temmuz 2019 tarihinde gerçekleştirdiği yazılı basın açıklamasıyla, Türkiye'nin OECD ülkeleri içinde enerji fiyatlarının en çok arttığı ülke olduğunu açıkladı. Son 16 yıllık dönemde elektrik, gaz ve yakıt dahil olmak üzere ortalama enerji fiyatlarının 3 katı aşkın artış gösterdiğine vurgu yapılan açıklamada, elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesinin artışlardaki etkileri de irdelendi. Faturalarda gizleme hazırlığı yapılan dağıtım bedelinin 2009'dan bu yana 5 kat arttığı da belirtilen açıklamada şöyle denildi:

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) elektrik, gaz ve yakıt fiyat değişimlerini dikkate alarak hazırladığı tüketici fiyatları bazlı enerji endeksinde Türkiye açık ara zam şampiyonu oldu. AKP hükümetlerinin işbaşında bulunduğu 16 yıllık dönemde endeks değeri en küçük OECD ülkesi olan Türkiye, endeks değeri en büyük ülkeye dönüştü.

OECD'nin 2015'i baz yıl (2015=100) olarak gerçekleştirdiği enerji endeksi çalışmasına göre; 2003 yılında 36,6 değerine sahip olan Türkiye'nin endeks değeri Mayıs 2019'da 148,8'e çıktı. İlk AKP hükümetinin kurulduğu 2003 yılından bu yana Mayıs 2019 itibariyle elektrik, gaz ve yakıt dahil olmak üzere ortalama enerji fiyatları 3 katı aşkın artış gösterdi. Aynı dönemde OECD ortalamasında artış yüzde 75 düzeyinde kalırken, Türkiye'de ise zam oranı yüzde 307 olarak gerçekleşti.

Türkiye'nin açık ara zam şampiyonu olduğu sıralamada en yakın rakibi Letonya'da ise aynı dönemdeki fiyat artışları yüzde 168 düzeyinde gerçekleşti. Avrupa Birliği'ni oluşturan 28 ülkedeki fiyat artışları yüzde 77 ile OECD ortalamasının biraz üstünde şekillenirken, aynı dönemde ABD'de ise enerji fiyatları yüzde 65 oranında artış gösterdi. OECD ülkeleri içinde Güney Kore aynı dönemde yüzde 31 ile en az zam yapılan ülke oldu. Japonya ise yüzde 35 ile son dan ikinci sırada yer aldı.

Endeksin yıllar içindeki gelişimine bakıldığında 2003 yılında en alt sırada olan Türkiye'nin, hızlı bir tırmanışla OECD ortalamasını yakalayarak, geçtiği görülüyor. Türkiye'nin enerji fiyatlarında aşağı yönlü bir seyir izlediği döneme rastlanmazken, OECD ortalamasının bazı yıllarda bir önceki yıla göre düşerek, dalgalı bir seyir izlemesi dikkat çekiyor. Veriler, AKP'nin iktidar olduğu son 16 yılda enerji fiyatlarının düzenli bir biçimde artış gösterdiğine işaret etmektedir.

Enerji Zamları Enflasyonu Körüklüyor

Geçtiğimiz yılın verilerine bakıldığında ise; Türkiye'de zam oranı yüzde 19,4 olurken, OECD ortalamasının ise yüzde 7,5 düzeyinde kaldığı görülüyor. Bu yılın ilk 5 ayında ise Türkiye'deki artış oranı

yüzde 9,9'a ulaşırken, OECD ortalaması ise yüzde 3,3 olarak şekillendi. 2019'un ilk beş ayında Türkiye'deki artış oranının OECD ortalamasının 3 katı olması endişe vericidir. Yenilenen İstanbul Büyükşehir Belediyesi seçiminin ardından 1 Temmuz 2019 tarihi itibariyle elektriğe yüzde 15 oranında

OECD Enerji Endeksi Gelişimi

Ülkeler	2003	2019 Mayıs	Endeks Değişimi (Yüzde)
Türkiye	36,6	148,8	307
Letonya	40,5	108,4	168
Meksika	50,8	130,6	157
Estonya	45,8	114,9	151
İzlanda	44,2	109,6	148
Yunanistan	45,8	109,2	138
Birleşik Krallık	50,2	116,4	132
Litvanya	55,7	107,8	94
Şili	59	113,6	93
Slovenya	56,2	108	92
Macaristan	56,7	108,3	91
Belçika	65,4	119,6	83
Norveç	78,1	142,7	83
İrlanda	59,5	108	82
AB (28 ülke)	61,9	109,5	77
OECD Ortalaması	63,8	112,2	76
Fransa	66,6	116,1	74
İspanya	60,8	105,8	74
Portekiz	61,6	106,9	74
Çek Cumhuriyeti	63,3	107,5	70
Finlandiya	66,4	111,8	68
Polonya	62,1	104	67
Hollanda	70	116,5	66
ABD	67,3	111,3	65
Lüksemburg	65,4	108	65
İsveç	76,7	123,4	61
Kanada	72,2	113,2	57
Slovakya	65,7	102,1	55
İtalya	68,7	105,7	54
Avusturya	68,7	105,6	54
Almanya	68,7	105,6	54
İsrail	70,8	102	44
Danimarka	73,9	102,2	38
İsviçre	80,9	111,1	37
Japonya	77,2	104	35
Güney Kore	72,8	95,2	31

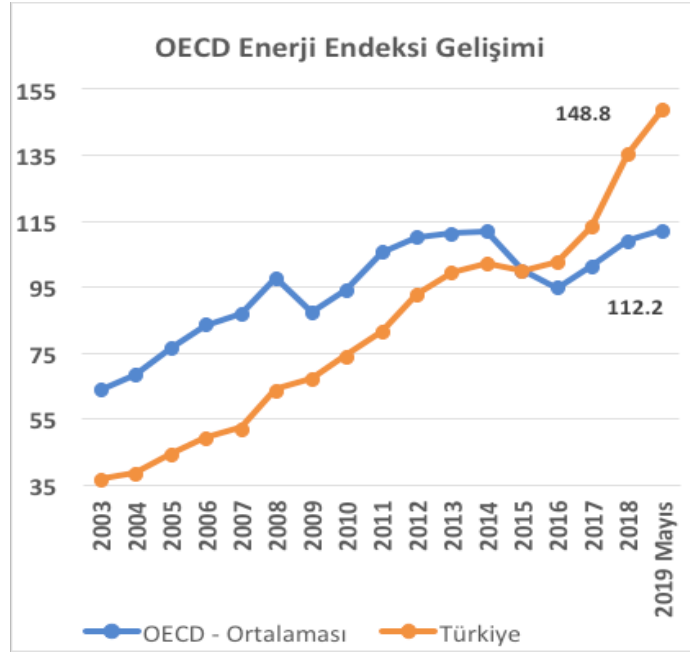
yapılan zammın da yansısıyla önümüzdeki aylarda Türkiye'nin endeks değeri bir kez daha artacaktır. 2019'un OECD ortalaması ile aramızdaki makasın giderek büyüdüğü, tüm sektörlerin temel girdisi olan enerjiye yapılan zamların enflasyonu körüklediği bir yıl olması kaçınılmaz gözükmektedir. AKP iktidara geldiği 2003 yılından bu yana uyguladığı enerji politikalarıyla ülkemizi, enerji yoksulluğu ve pahalı enerji gerçeğiyle karşı karşıya bırakmıştır. Elektrik başta olmak üzere doğalgaz ve akaryakıt zamlarıyla giderek daha pahalı enerji kullanan ülke konumuna geldiğimiz açıkça ortadadır.

Vergi Yükü Acilen Hafifletilmeli

Akaryakıt başta olmak üzere enerji faturalarındaki bedel, fon ve vergi yükleri de giderek artmaktadır. EPDK'nin 1 Temmuz'dan geçerli olmak üzere açıkladığı yeni elektrik tarifesine göre, 4 kişilik ailenin asgari yaşam standartları için harcayacağı 230 kilovatsaatlik (kWh) enerjinin bedeli 142.2 TL'ye yükselmiştir. Söz konusu faturanın sadece yüzde 50.9'unu oluşturan 72.4 TL enerji bedelidir. Faturanın yüzde 29.7'sini oluşturan 42.3 TL dağıtım bedeliyken, TRT payı, belediyeye tüketim vergisi ve enerji fonu da dahil olmak üzere geriye kalan yüzde 19.3'sine denk gelen 27.5 TL ise fon ve vergilerden oluşmaktadır. Elektrik faturalarına diğer fon ve vergilere de KDV uygulanarak, verginin vergisi alınmaktadır. Temel girdi niteliğindeki enerji alanının dolaylı vergi toplamanın aracı gören bu anlayıştan bir an önce vazgeçilmelidir.

Dağıtım Özelleştirmeleri Faturayı Uçurdu

Türkiye'nin hem endeks değeri hem de artış hızı bakımından OECD ülkeleri içinde zirveye yerleşmesi, tüm dünyada enerji maliyetlerini artıran unsurlar olmakla birlikte ülkemizde özel bir durumun da olduğunun gös-

tergesidir. Yaşanan zamların ardından özelleştirme ve piyasalaştırmaya dayalı enerji politikaları yatmaktadır. "Elektrikte 12.7 milyar dolarlık özelleştirme yaptık" güzellmeleriy-le kamuoyuna sunulan elektrik dağıtım bölgelerinin özel sektöre devir işlemlerinin başladığı 2009 yılından bu yana, enerji fiyatlarındaki artış ivmelenmiştir. Özelleşen dağıtım şirketlerine aktarılan dağıtım bedelinin de faturalar içindeki payı, düzenli zamlarla artırılmaktadır. 1 Ocak 2009 tarihli elektrik tarifesine göre; 4 kişilik ailenin (230 kWh) ortalama faturası 57.3 TL'dir. Aradan geçen zaman diliminde bu rakam yüzde 148 artışla 142.2 TL'ye çıkmıştır. Aynı dönemde sonradan dağıtım bedeli altında birleştirilen iletim ve dağıtım bedellerin toplamı ise 7.01 TL'de kalmaktadır. **Son tarifeye birlikte dağıtım bedelinin aile faturalarına 42.3 TL olarak yansıdığı düşünülmürse, özelleştirme sonrası dağıtım bedelinin yüzde 503 düzeyinde arttığı görülecektir. 2009'de faturanın yüzde 12'sini oluşturan dağıtım bedelinin, son tarifede faturanın yüzde 29.7'sinden sorumlu olması, dağıtım**

özelleştirmelerinin etkisini direkt olarak gözler önüne sermektedir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun "kolay fatura" adı altına geçeceğini duyurduğu yeni fatura uygulamasında "dağıtım bedelinin" ayrı bir kalem olarak yazılmayarak gizlenmeye çalışılmasının altında yatan gerçek budur.

Özelleştirme bedelleri için uluslararası finans kuruluşlarından döviz bazlı aldıkları kredileri ödemekte zorlandıkları ifade edilen dağıtım şirketlerine, kârlı bir yapı sunulmasının toplumsal maliyeti çok ağır olmuştur. Günümüzde temel bir insan hakkı olan enerjiye erişim; kamu hizmeti ilkesi kapsamında sağlanmalıdır. Enerjinin ucuz, kaliteli ve kesintisiz bir şekilde sunulması temel vatandaşlık hakkıdır. Özelleştirme ve piyasalaştırma uygulamalarında son vererek, kamunun yeniden inisiyatif aldığı bir yapıya dönüş sağlanmalıdır. Enerji alanının şirketlerin kârlarını artırma temelli yönetilmesi anlayışına son verilerek, bir an önce kısıtlı kaynaklarımızı en iyi şekilde değerlendirecek, kamu yararını esas alan siyasi ve ticari müdahalelerden uzak bir yapı kurulmalıdır.